

SLOVENIJA

Uredništvo: Ljubljana, Tyrševa cesta št. 17
 Naročnina četrletno 15 din
 za pol leta 30 din
 za vse leto 60 din
 Posamezne številke 1.50 din
 V zamestvo celeletna naročnina 90 din

Ljubljana, dne 22. julija 1938.

Upravištvo: Ljubljana, Tyrševa cesta 17
 Poštočkovni račun:
 Ljubljana št. 16.176
 Rokopisov ne vračamo
 Oglasi po tarifu
 Tiska Zadruga tiskarna (M. Blejec) v Ljubljani

I. K.: Kakšno pot ubira sodobna Švica?

Na nekem zborovanju, ki so ga organizirali v Sloveniji Ljotičevci leta 1935., je utemeljeval Ljotič potrebo, da je naša država zidana na podstavi gesla državne in narodne edinosti, češ da bi drugače morala razpasti. Na medklic »Švica!« je odgovoril, da Švica ni od danes, temveč je nastala, ko gesla o državni in narodni edinosti nikjer še niso poznali. S tem je sicer hotel podati nov dokaz za pravilnost svojega nauka, nehoti pa je vendarle pripoznal, da smejo biti države zidane edinole na tistem razlogu, zaradi katerega so nastale, na razlogu torej, ki je starejši kot država sama.

Med našo državo in Švico je vsekakor veliko sorodnosti. Tudi Švica je mala država, tudi Švica je nastala iz nasprotovanja in upora nasproti Habsburžanom, tudi Švica ne sestoji iz enotnega etnično državnega naroda. Zato se dostikrat zgodi, da se v velikem, še vedno nedokončanem dvo-boju med obema glavnima notranje-političnima zamisloma v naši državi pripadniki ene, še nikoli praktično uveljavljene zamisli, sklicujejo na Švico. Ali imajo prav?

Da se to dožene, je treba vedeti, kaj se šteje za zgodovinsko opravičilo nastanka in obstanka Švice. V uvodu knjige »Švica« piše profesor Lévy-Ullmann, da je v Švici »svoboda osnova vsakerega načetka«. To svobodo porokuje v potrebni meri posamezniku oni način državne ureditve, ki mu pravimo »pravna država«. Taka država ima namreč tri glavne značilnosti:

a) načelo ločitve oblasti, b) Rousseau-jevo načelo prvenstva zakona, c) ustavno poroštvo določenih državljanskih pravic, zlasti tistih, zaradi katerih državljani sami upravljajo javne zadeve ali zaradi katerih sami razpolagajo z delovnim področjem, ki je neodvisno od nadzorstva države.

Po najnovejših naukih o državi sta izmed državljanskih pravic (od državnega nadzorstva neodvisnega delovnega področja državljanov) najbolj ogroženi dve pravici: svoboda tiska in svoboda združevanja. To dokazuje posebno značilno uredba z dne 28. 2. 1933 o varstvu naroda in države v Nemčiji, uredba, ki je razveljavila vse ustavne svoboščine nemških državljanov. Ta uredba je pravna opora koncentracijskih taborov in časovno neomejenega varnostnega zapora. Ta uredba je — skladno z novim pojmovanjem države — prenesla celotno zakonodajno delovanje tretje države na izvršilno oblast. S to uredbo je bilo uveljavljeno tudi načelo, ki odstranjuje prvenstvo zakona. Zagovorniki načela prvenstva zakona trdijo, da sloni načelo na ugotovitvi, da obstajajo med ljudmi vedno razmerja in dejstva, ki so si vsaj podobna, če ne enaka; zato je mogoče taka razmerja in dejstva uravnavati z vnaprej določenim povprečnim zakonitim predpisom. Moderna nemška filozofija (pravna) pa ta nauk odklanja. Po njej je življenje veriga dejstev, katerih nobeno ni podobno drugemu. Zato so vnaprej določeni zakoniti predpisi nemogoči. Karl Schmitt pravi dobesedno: »Alles Recht ist Situationsrecht«; pravo je pravilo primernosti, ki naj se prilagodi vsaki okolnosti ali novemu položaju. Pri takih pogojih sme biti določeno stanje stvari rešeno edinole po odločitvi edinega vodnika, ki ga je treba zaradi tega oprostiti vsakršne vezi po zakonih. Na tak način so nemški juristi utemeljili n. pr. 30. junij 1934.

Avtoritarna ideja, ki naj bi bila podstava vsakteremu načetku, mora biti torej nasprotnik ustavnega poroštva svoboščin, ločitve oblasti in prvenstva zakona. Seveda pa ni mogoče postaviti splošnega pravila o tem, kdaj je kakšna novost o ustrojstvu posamezne države avtoritarna, kdaj pa ne. O tem odloča pozitivno javno pravo dotične države in njegova narava. Tako n. pr. mora imeti v Švici avtoritarni značaj odstranitev referendumov, ki sedaj v Švici obstaja, medtem ko v drugih državah te ustanove (neposrednega glasovanja državljanov in kantonov o kakem zakonu) sploh ni. Zvezna ustava »Švicarske zaveze« (Eidgenossen-

schaft) predvideva referendum za zvezne zakone in uredbe splošnega pomena, to se pravi: taki zakonodajni odloki morajo biti predloženi švicarskemu ljudstvu na glasovanje, če tako zahteva 30.000 aktivnih državljanov ali 8 kantonov. Nasprotno pa ni treba predložiti v glasovanje zveznih odlokov (uredb), ki se jim je priznal značaj nujnosti. Ker odloča o tem, ali se kakšni uredbi prizna značaj nujnosti, le zvezni parlament, je temu mogoče s pristavkom »nujnosti« vsaki zvezni uredbi splošnega pomena prihraniti potrebo referendumov in na ta način odstriči ljudstvu pravico na neposredno sodelovanje pri zakonodaji. Ker so švicarske zvezne zbornice v teku zadnjih let dostikrat storile tako, se ni čuditi, da je mogel švicarski profesor Giacometti ustanoviti določitev o »neustavni diktaturi parlamenta«.

Kakor smo doslej spoznali, je v Švici referendum močno sredstvo, ki je v rokah ljudstva. Pri tistih odredbah, ki smo se jih že dotaknili, je referendum fakultativen, pri ustavnih zakonih je državna oblast dolžna izvršiti še referendum, pri »nujnih odlokih« pa referendum ni. V Švici izdaja tudi nujne odredbe parlament (zvezna zbornica), vendar je prav ta ustanova sama uvedla mogočnost, da se prepreči potreba ali mogočnost referendumov s »pristavkom nujnosti«, seveda na predlog zvezne vlade, ki opira ta pristavek vedno na »državno potrebo« ali pa na pravico izdajanja izrednih ukrepov. Slednjo pravico ima zvezna zbornica res po ustavi, toda po smislu in besedilu ustave mora biti nujnost »resnična«. Švicarske zvezne zbornice so pa dostikrat priznale nujnost celo takim ukrepom, za katere so ležali predlogi mesece dolgo v predalih. Vsaka nujna uredba mora biti tudi časovno omejena na določen čas, švicarske zvezne zbornice pa so priznale nujnost tudi časovno neomejenim ukrepom. In tako se dogaja že dalj časa, da sega »pristavek nujnosti« ne samo v tiste zakonodajne odloke, pri katerih je izvedba referendumov fakultativna, temveč celo v tiste, za katere je referendum prisilen, v ustavne predpise.

Čisto naravno je začela taka praksa švicarskega parlamenta in zvezne vlade vznemirjati švicarsko ljudstvo, kajti ta praksa je bila v popolnem nasprotju z resničnim značajem in z res-

ničnimi nalogami Švice. Svobodoljubna, demokratična in zvezna ureditev Švice ni svojevoljna ali celo slučajna ustvaritev, temveč je uspevek stvarnega razvoja in edina primerna, izvedljiva oblika švicarskega političnega življenja. Švica je namreč sestavljena iz različnih narodnosti, različnih verstev, različnih izvirov in različnih kultur. Vsaktera teh prvin, ki jo sestavljajo, ima pravico do svojega življenja; spoštovanje teh pravic pa je mogoče le v svobodoljubni in zvezni čisti demokraciji in je nemogoče v avtoritarnem redu. Švici ne porokuje enotnosti en sam jezik, ena sama vera, en sam izvor, ena sama kultura. Sredstvo državne edinosti v Švici je skupnost političnega ideala, ki se izraža v zvestobi do vodil svobode, demokracije, svobodoljubja, na ta vodila se pa more ozirati le ustrezna državna ustava. Naskok na ta vodila bi ne pomenil na Švico samo prevrtnitve političnega reda, temveč naravnost ogražanje državnega obstanka. Na te resnice sta pozabila švicarska zvezna vlada in švicarski parlament, ker obstaja v parlamentarni večini mala, toda vplivna nazadnjaška klika, ki želi spremeniti Švico po avtoritarnih idealih v nekakšno »stanovsko« državo.

Toda švicarsko ljudstvo se je pravočasno zbudilo. Na pritisk javnega mnenja je moral parlament odkloniti »pristavek nujnosti« k zakonu o »javnem redu«. Zvezna vlada je predložila parlamentu namreč tak zakon z zahtevo, da mu prizna parlament nujnost. Ko pa je parlament odklonil tako priznanje, je zakonski načrt izginil z dnevnega reda — navzlic prej tako vneto zatrjevani »nujnosti«.

Trenutek, ko sta se preskušala med seboj avtoritarni duh neznatne manjšine in ljudski čut za demokracijo in zgodovinske razloge Švice, je potekel v znamenju zmage ljudstva. Odslej je ljudski pritisk na parlament stalno močnejši in v parlamentu naraščajo struje, ki držijo pokonc švicarsko izročilo, izročilo svobode, demokracije in državljanskih svoboščin, struje, ki onemogočujejo nadaljnje izigravanje ustanove referendumov, po katerem upravlja švicarsko ljudstvo neposredno tudi zakonodajo. Pričel se je boj za odpravo okrog 50 protiustavnih odlokov, ki se jih je posrečilo v parlamentu spraviti pod streho in v veljavo celo zoper izrečno voljo referendumov med ljudstvom. Tudi v tem boju bo zmagalo švicarsko ljudstvo. To se vidi že danes.

Opazovalec

Zadovoljna Slovenija

Skoraj na isto sapo, ko je »Samouprava« povedala, kolikšne milijone državnega denarja je šlo za razne stavbe in druge naprave v Južni Srbiji, se ji je zdelo, da je treba dati nekaj tudi Sloveniji.

Sicer so pa jugoslovenci očitno mnenja, da to niti treba ni, saj so Slovenci od svojih političnih voditeljev bili od nekdaj tako vzgajani, da je zanje dovolj prijazna beseda od zgoraj navzdol. In če prileti k vsemu temu kaka drobtinica iz hleba kruha, ki jim je bil vzet, pa že njihova navdušenost kar meja ne pozna. Tako prijazno besedo v namdomestilo za zelo tvarne dobrine, ki gredo v južne kraje, je našla »Samouprava« v uvodniku z naslovom »Slovenačka« dne 19. t. m.

Najprej jo pohvali, da je to »naša« Švica. Švica je sicer federativna država in se torej kolikor toliko loči vsaj od tiste »Slovenačke«, kakor bi jo jugoslovenci hoteli imeti. Švicarji vladajo svojo deželo sami na demokratičen način, to je po svobodnem izvoljenem državnem zboru, po zveznem predsedniku in razen tega še neposredno po ljudskem glasovanju (referendumu). Vsekako gre torej za precejšnje razločke v zelo važnih stvareh.

Nadalje hvali »Samouprava« naše kulturno ustvarjanje. Tu moremo samo reči, da tega jugoslovenci nacionalci res niso mogli popolnoma zatreči. Res pa je tudi, da naše kulturno delo hira in zastaja, kar je v življenju toliko, kakor da nazaduje. O vzrokih našega kulturnega zastoja smo že dovoljkrat govorili: gospodarska stiska kot naravni nasledek čezmernih javnih dajatev, dejanska neenakopravnost, centralizem, ki ne da, da bi se v najbolj lastnih stvareh gibali in razvijali svobodno in tako, kakor nam to kaže lastna korist.

»Samouprava« pravi tudi, da »je Slovenija danes primer vsem Jugoslovanom (in vsem južnim Slovanom) glede tega, kaj se more narediti za svojo ožjo domovino, če se dela pametno, pošteno in dosledno«. Pri teh besedah je zanimivo najbolj to, da ločijo med Jugoslovani in južnimi Slovani, misel, ki se ji doslej ni bilo mogoče prebiti v nacionalne možgane. Sicer so pa te besede gotovo posmehljivo mišljene. Kajti trda resničnost nas uči, da smo kvečjemu zgled naroda, ki ni mogel skoraj ničesar narediti zase, ker njegovo vodstvo ni dovolj poznalo načelnega in doslednega dela.

Končuje pa »Samouprava« svoj sestavek z ugotovitvijo, da je prav »Slovenačka« začela s praznovanjem dvajsetletnice osvoboditve in združitve. Iz tega sklepa očitno, da smo Slovenci sila zadovoljni z današnjimi razmerami. In med vrstami se veseli, da tudi poslej ne bo treba skrbeti za

Modno blago!

Nogavice, rokavice, vsakovrstno damsko in moško perilo, žepni robci, brisače, ogledala, ščetke, turistovske potrebščine dobite

n a j c e n e j e

pri Petelinc, Ljubljana

ob vodi, blizu Prešernovega spomenika

to, da bi se za Slovenijo moralo delati recimo na tak način, kakor za Južno Srbijo.

Čemu tudi! Saj Slovenci so idealisti. Dovolj jim je, če smejo praznovati obletnice. Za idealizem je pa denar tako in tako le škodljiv.

Beseda o cestnih delih

Te dni so poročali listi, da je baje dodeljenih 40 milijonov iz cestnega fonda za cestna dela v Sloveniji. Jugoslovanski listi, med njimi seveda tudi »Jutro«, pa so še pristavili, da ministrstvo zaradi tega teh cestnih del ne more razpisati, ker ni ljubljanska banska uprava izdelala potrebnih dokončnih načrtov zanje.

Moramo reči, v tej obliki se nam je ta novica kar hudo verjetna zdelala. Saj vemo, kako se je doslej godilo. Dovoljen je bil, recimo, Sloveniji za to ali ono stvar kredit. Slovenija oziroma slovenski uradi pa niso imeli pripravljenih nobenih načrtov. Ker imamo pri nas res edinstven preračunski sestav, so potem taki krediti zapadli

Seveda so se nepoučeni ljudje često jezili nad našo malomarnostjo, češ sami smo krivi, če so nam krediti zapadli, zakaj pa nismo naredili načrtov. Upoštevali niso namreč, da bi bili morali te načrte narediti državni uradi v Sloveniji. Ti uradi so pa podrejeni naravnost Belgradu. Načrtov pa niso zato naredili, ker niso dobili iz Belgrada nobenega takega naloga, zlasti pa zaradi tega ne, ker niso imeli v ta namen nobenega denarja. Kajti tudi načrti sami niso zastoj. Treba je mnogo ljudstirokovnjakov, ki morajo često mesece in leta dela pripravljati in raziskovati zemljepisne in gospodarske razmere ter prometne mogočnosti. Taka dela pa seveda nekaj stanejo. In če ni denarja zanje, tudi del ne more biti.

Očitno so s temi dejstvi jugoslovenci tudi računali. Pa so se menda to pot le urezali. Tako vsaj sklepamo iz pojasnila ljubljanske banske uprave »Jutru«. Kajti banska uprava je kar iz lastnih

Povest, ki je v resnici slovenska

Po dolgem času je izšla spet knjiga, ki je ne le po besedah, ampak po vsebini slovenska. Izdala jo je za tekoče leto »Slovenska matica«. Ta povest je »Kaplan Martin Čedermac« in jo je spisal Pavle Sedmak.

Čudno je, da naše leposlovno ustvarjanje tako malo posega v tragiko slovenske skupnosti in da sodobni slovenski pisatelji tako redko opisujejo dejstva in okoliščine, ki so zakrivile nesrečo slovenskega naroda, ki je toliko hujša, ker gre za majhen narod, ki ga udarci usode, ki večji narod samo bole, utegnejo uničiti prav zato, ker je majhen. Pa tudi trpljenja samega, ki ga prenaša slovenstvo, se naše sodobno leposlovno knjištvo premalo dotika. Je pa toliko motivov in toliko dejstev

ki vpijejo in imajo narodno pa tudi človečnostno ozadje in vsebino ter so dokaz ponižanja in obenem moči in značajnosti slovenskih ljudi. Že razsekanje našega naroda za mirovnimi pogodbami samo ob sebi in to v časih, ko so mogočeži sveta, zmagovalci v svetovni vojni, slovesno zatrjevali, da so se bojevali za svobodo in samoodločbo malih narodov in ko je padlo na bojiščih za cilje zmagovalcev 10 milijonov ljudi — je stvar, ki bi, če bi jo obdelalo spretno pero, imela vsaj tak odmev kot Barbusseovi romani, če ne še večji. Vzbudivo bi tako leposlovno delo vest sveta po vseh svetovnih celinah in pri vseh narodih, ki še dajo kaj na npravna načela. Imeti pa bi moralo tako delo zgodovinsko podlago in bi se pisatelj moral globoko zatopiti v dejanje in nehanje, spletke in osebnosti, ki so odločevale pri mirovnih pogodbah. Če bi bil med nami leposlovec, ki bi bil kos taki tvarini, bi spraval slovensko vprašanje med veliko širše množice velikega sveta, kakor pa desetine in desetine sestavkov v političnih listih, in bi laže dobil založnike za prestave v svetovne jezike kot pa znanstvenik, ki bi se ukvarjal s slovenskim vprašanjem. Ker nazadnje ni dvo-

sredstev dala napraviti precej obsežne, zato pa seveda tudi precej drage načrte za cestna dela v Sloveniji. Zaradi pomanjkanja kreditov bi torej v tem primeru ne bilo treba odlašati z razpisom.

Če le ne pride kakšen drug za-
držek vmes!

Še tole naj pri vsem tem ugotovimo. Medtem ko delajo drugod take načrte državni uradi in iz državnih sredstev, je morala storiti pri nas to banovina iz banovinskih sredstev. Unitarizem! »Jutro« bo pa prihodnjic spet stokalo, ne da so državni davki preveliki, tako daleč se ne bo spozabilo, ampak da so banovinske dajatve neznosne, čeprav znašajo komaj petnajstino državnih in čeprav bi bile še te lahko za polovico manjše, če bi se tudi pri nas delalo vse tisto z državnim denarjem, kar se dela na jugu.

Stapljači

V nedeljo 10. letošnjega julija je imel minister dr. Korošec ljudski shod pri Sv. Trojici v Slovenskih goricah za praznovanje dvajsetletnice osvoboditve in združitve. Ta shod naj bi bil nekakšen začetek podobnih svečanosti. Kot takega ga je pozdravila tudi »Samouprava« dne 14. t. m., ki je pri tej priložnosti zapisala tudi tele besede:

Da povemo takoj: tudi mi nismo zadovoljni nad vsem tistim, kar se je delalo v teh dvajsetih letih. Narobe. Težke in usodne napake so brez potrebe zamotavale in otežkočale naravni proces organskega stapljanja v enoto. Tega pa niso kriva jugoslovenska plemena, ni krivo ljudstvo, ampak krivi so samo politični trgovci, ki so se po nesrečnih razmerah pririli do oblasti nad ljudstvom.

Te besede so značilne in zanimive prvič zaradi tega, ker jih je zapisalo vodilno glasilo JRZ, drugič pa zato, ker pravijo natančno isto, kar razlagajo jugoslovenci vseh barv in odtenkov. Kajti predvsem imenuje jugoslovenske narode Srbe, Hrvatov in Slovence plemena in jim s tem odreka narodno samobitnost. Nadalje pa, ker prav tako hoče, da se ta »plemena« stope v enoto, kakor hočejo to tudi jugoslovenci. Sicer logika teh trditev ni na bogve kakšni višini, kajti če so tu samo plemena enega naroda, potem vendar ne potrebujejo več stapljanja v en narod. Če pa proces narodnega stapljanja še ni končan, in že beseda sama pravi, da še ni končan, potem tudi tega enotnega naroda še ni in ne more biti, ostane marveč k večjemu pobožna želja, da se to kedaj zgodi. Z drugimi besedami se to pravi, da pač »Samouprava« želi, da se pospeši proces stapljanja, ki so ga razni oblastiželjni ljudje doslej samo zavirali. In po tej logiki je nadalje že zaradi tega potrebno, da so ti ljudje zginili z oblasti in da se tja ne vrnejo več, da se ne bo oviralo stapljanje Jugoslovanov v enoten narod.

Ali ste poravnali naročnino?

ma, da bo po vseh zmedah, ki sedaj vladajo po svetu, zmagala na koncu le demokracija, ni vse eno kako in če so poučene o slovenstvu množice velikih demokratičnih narodov, ki dandanes o nas ne vedo ničesar. Kako hvaležno nalogo bi imel n. pr. nadarjen leposlovec, ki bi izdajalce in meščake, ki so med nami v neposredni bližini, bičal v povestih ali pa v dramatskih delih. Imel bi več uspeha kot najboljši polemiki v časopisju. Če bi bil Ivan Cankar še živ, bi zagrabil gotovo z neusmiljeno roko med te karikature. Kje je sedaj pesnik med nami, ki bi tragiko slovenstva podal v vzvišeni pesniški obliki? Imamo jih in kade jim v velikimi kadilnicami in jim podtikajo, da so veliki in največji slovenski ljudje, čeprav se je komaj kateri tu in tam malo dotaknil gorja vsega slovenstva. Petra Bezruča nimamo, nimamo celo ne Bartscha in podobnega dela kot je njegov »Das deutsche Leid«. Kdo ni prepričan, da je do vstajenja Poljske republike pripomoglo v veliki meri poljsko lepo knjištvo, pesniki in prozaiki. Kamenito osnovo za osvobojenje Poljske je sezidal poljska leposlovna knjiga od mesijanistov naprej.

Povest »Kaplan Martin Čedermac« pa opisuje slovensko trpljenje živo in resnično, trpljenje ljudstva in njegovih vodnikov, oznanjevalcev božje besede. Je zajemljiva zaradi okolja, v katerem se godi in ki je večini naših ljudi neznan. Osebe vstajajo plastično pred očmi bralca, kmečki ljudje kot posamezniki in sosesa kot celota. V resnici presunejo nekateri prizori bralca, da mu ostanejo za vedno v spominu. Povest je pisana preprosto in ni v nji umetničenja in privijanja, kakor ga najdemo v marsikateri sodobni slovenski leposlovni knjigi, ki opisuje neznačne in brezpomembne dogodke. Zato je naravnost potrebno, da jo hero vsi v resnici slovenski ljudje, starejši in mladina, in ne le enkrat, ampak po večkrat, če že ne zaradi pripovedovalne umetnosti, pa gotovo zaradi njene globoke vsebine in utrditve značajnosti in slovenskega prepričanja.

Uradnik v Sloveniji ne zna slovenski

V nedeljo 17. t. m. so opazovali ljudje na neki gorenjski železniški postaji, kako se uradnik pri blagajni ni mogel sporazumeti z neko ženo glede zneska. Uradnik z juga namreč ni znal slovenski, pa ni razumel ženske, ki je štela slovenski, in tako je seveda vse številke zasukal.

Uradni jezik je pri nas v duhu nastanka države, ki je nastala po svobodni volji Srbov, Hrvatov in Slovencev, pa tudi po ustavi srbsko-hrvaško-slovenski. To se pravi, ker srbskohrvaškoslovenskega jezika ni, da se mora pač uradovati v srbskih krajih v srbsčini, v hrvaških v hrvaščini, v slovenskih pa v slovenščini. Tako ne zahteva samo duh zakona, ampak tudi zdrava pamet, kajti uradi so navsezadnje za to na svetu, da posredujejo med državo in njenimi napravami ter med državljani. Zlasti pa je to važno pri železniškem prometu. Saj nastane lahko velika nesreča, če bi v važni stvari uradnik ne razumel našega jezika.

Popolnoma nemogoče je torej tako s stališča zakona kakor tudi iz zgolj praktično prometnih razlogov, da bi smeli biti v Sloveniji uradniki, ki bi slovenščine ne razumeli. Zato pozivljamo železniško upravo, da namešča tudi v Sloveniji samo take uradnike, ki naš jezik razumejo. Da torej z drugimi besedami ravna pri nas tako, kakor dela povsod izven Slovenije.

Lažiskrb

»Slovenski narod« je znan po svoji prav posebni umski zmedi, ki je sicer naraven nasledek njegove splošno jugoslovenske nacionalne zmede. Prinese na primer poročilo o predavanju in stoka še sam, kako hira naša mladina, ker je Slovenija tako zanemarjana in izkoriščana, ker mora plačevati do tri četrt milijarde na leto več, kakor dobi nazaj. Toda vse to ga ne moti, da ne bi takoj prihodnjic napadal tistih, ki se jim to tudi ne zdi prav, ki pa zaradi tega hočejo in zahtevajo, da se to izkoriščanje in tudi sleherna mogočnost takega izkoriščanja odpravi. In vsak, ki to zahteva, je na mah po »Slovenskem narodu« kratko in malo zoper državo, pa če desetkrat izjavi, da se potrebnim dajatvam za državo ne misli izmikati.

Človek se mora nehoti prijeti za glavo, kako je v možganih, ki ima v njih tako ena ko druga misel prostora.

Dne 14. t. m. je prinesel »Slovenski narod« sestavek o usihanju slovenske življenjske sile. Davno znane zadeve razlaga v njem: o umiranju slovenskih otrok v prvem letu starosti, o majhnem številu rojstev v nasprotju z vardarsko banovino, ki jih ima največ, o majhnem prirastku prebivalstva — zgolj stvari, na katere opozarjamo mi od našega prvega letnika dalje, a glede katerih tudi nikoli ne pozabimo, da bi pokazali na njih povzročitelje in krivce. Kajti na celem svetu je tako, da pač otroci umirajo, kjer so starši revni, ker nimajo zaslužka in ker zaradi tega ne morejo skrbeti za njihovo hrano in zdravje. Umljivo je tudi, da vsaj vestnejši starši nimajo radi mnogo otrok, če vedo, da bo zaradi revščine pomanjkanje, bolezen in zgodnja smrt njihova zanesljiva usoda.

Sicer pa je »Narod« nehoti sam pokazal na vzroke našega majhnega prirastka prebivalstva, ko omenja, da ima vardarska banovina največji prirastek. Saj vendar tudi »Slovenski narod« sam poroča, koliko se prav v Južni Srbiji zida in dela z državnim denarjem! Če bi samo naš lastni denar ostal doma, bi bil tudi prirastek slovenskega prebivalstva vse drugačen. Pri tem naj omenimo še to, kako »Slovenski narod« v vsem tem svojem poročilu dosledno molči o našem izseljevanju, ki je prav tako važen vzrok, da prebivalstvo tako počasi narašča. Saj v znamenju jugoslovenarstva za Slovence skoraj ne bo kmalu kruha v domovini, 45 odstotkov, torej skoraj polovica vseh jugoslovenskih izseljencev, gre samo iz Slovenije v zamejstvo. A koliko jih je, ki morajo razen tega garati po vseh pokrajinah Jugoslavije za kosček kruha, kar bi jim ne bilo treba, če bi nam bilo jugoslovenstvo ostalo prihranjeno in če bi smeli s svojim denarjem delati predvsem za svoje potrebe.

Zato pa ve tudi vsak Slovenec, koliko so vredne take zaskrbljene besede. Samo zavajajo naj nas in odvrtačo pozornost od pravih vzrokov naše stiske. Jugosloven je kakor vaški mazač, ki daje ceneno tolažbo bolniku, ležečemu v blatu, pa noče nič narediti, da bi ga kedaj vzeli iz blata ven in osnažili, četudi bi bil to edini način, da ozdravi. Kajti če bi res ozdravel, bi mazač ne mogel dalje prodajati svojih nasvetov in maž.

Zato pa je treba spet kdaj povedati razločno besedo. Danes, po dvajsetletnih skušnjah, je hudo delstvo nad našim narodom, govoriti mu, kakor da bi se sploh mogle ob tem sestavi njegove razmere kedaj ne samo zboljšati, ampak sploh samo ohraniti na dosedanji ravni. Dopovedovati mu to se pravi, zavedno varati ga, da se ne bi zavedel, preden zdrkne v prepad. In tisti, ki delajo tako, so naši sovražniki, večji in hujši, kakor so bili kdaj nemškutarji. Kajti s krinko skrbi za našo bla-

ginjo prihajajo med nas, da bi nas uspanjili in pripravili za žrtev in pogin.

H koncu naj pa samo še ugotovimo tole: ob dvajsetletnici zmage jugoslovenske edinstvenosti nad nami nam ti jugoslovenci sami ne znajo povedati drugega kot uspeh kakor: »Življenjska sila Slovencev usiha«. Uspeh, ki je najbolj naraven nasledek jugoslovenarstva! Uspeh, ki je bil torej ne samo pričakovani, ampak po vsej nacionalni politiki iskan in zaželen.

Danes smo vsaj že tam, da vsak pravi Slovenec ve, pri čem je in kaj mu je pričakovati. Res, malo je to še danes. A ni morebiti več daleč čas, ko bo to vse!

Kam gre denar?

Neštetokrat se sprašujemo, kam gre tisti velikanski presežek denarja, ki ga Slovenija leto za letom plačuje več v centralne blagajne, kakor pa iz njih prejema. Nekoliko odgovora na to vprašanje smo dobili v začetku tega meseca

To potovanje je dalo raznim govornikom priložnost, da so poudarili, kaj vse je država po vojni v teh krajih naredila in žrtvovala za njih napredek. Posebno pa se je o tem razpisala belgrajska »Samouprava«, ki piše na uvodnem mestu:

V Južni Srbiji je bilo v teku dvajsetih let narejenih nekaj sto kilometrov železniških prog in več sto kilometrov dobrih in modernih cest. V obsegu velikih javnih del, ki jih izvršuje vlada g. dr. Milana Stojadinovića v vsej državi, zavzema dviganje prometa v Južni Srbiji posebno važno postavko. Da bi se zboljšalo poljedelstvo, se z velikimi žrtvami kolonizirajo prej nenaseljeni ali malo naseljeni kraji. Po mnenju najuglednejših zamejskih strokovnjakov imamo lahko našo kolonizacijo v Južni Srbiji za najuspešnejše delo te vrste, ki je bilo sploh kedaj izvršeno.

Razume se, da je s kolonizacijo naprednejših elementov in neutrudnim misijonarskim delom kmetijskega ministristva poljedelstvo v Južni Srbiji v zadnjih dvajsetih letih silno napredovalo.

Velika asanacijska dela so Južno Srbijo napravila za najbolj zdravo pokrajino v državi, medtem ko so prej tu divjale malarija in druge epidemije. To higiensko delo je želo svetovno priznanje in služi mnogim drugim državam za vzor. Toda država se ne briga samo za telesni, marveč tudi za dušni napredek naših Južnosrbijancev. Ljudsko šolstvo je razvito v največjem obsegu, a tudi srednje šolstvo ni zapuščeno, in carsko Skoplje je dobilo svojo filozofsko fakulteto. Večera pa so bile posvečene podstave za nove prosvetne in kulturne ustanove, ki mnogo pomenijo za Skoplje in Južno Srbijo, za bansko palačo in žensko gimnazijo.

Kako velik mora biti res napredek Južne Srbije, moremo sklepati iz tega, da pravi nadalje »Samouprava«, da je vardarska banovina ena od najnaprednejših in danes najbolj urejenih pokrajin države. Svoja izvajanja pa utemeljuje takole:

»Najboljši dokaz teh velikanskih uspehov je na vsak način v tem, da tujci, ki so poznali Južno Srbijo pred svetovno vojno in ki imajo priložnost zopet priti v te kraje, jih ne morejo več spoznati.

Ves ta napredek je stal velikanske denarje in nihče ne more točno reči, koliko milijard so za dosego tega napredka porabili.

Vabilo našim bralcem

Vse naše prijatelje in bralce vabimo, da upoštevajo v prvi vrsti trgovine in podjetja, ki oglašajo v našem listu.

Opozorjamo pri tem, da sprejemamo oglase samo od domačih podjetij.

Še ena elektrarna

Po časopisnih vesteh posnemamo, da nameravajo ob Drini postaviti veliko vodno elektrarno, ki naj bi bila ena največjih na svetu in bi omogočila elektrifikacijo vse severozapadne Srbije in severovzhodne Bosne in bi zalagala z elektriko v tamkajšnji okolici vsa že obstoječa industrijska podjetja in tudi vsa tista, ki bi se še ustanovila. Podjetje naj bi denarno omogočili dve tamošnji industrijski skupini, stroški so preračunani na okoli 200 milijonov dinarjev.

Priznati je pa treba, da delajo na jugu z vso paro in po točnem načrtu, ki naj bi omogočil čim večji gospodarski razvoj južnih pokrajin. Kdor ve, kaj pomeni cenen električni tok za obstoječo industrijo, ve tudi, kaj pomeni to za nadaljnji razvoj industrije dotičnega okoliša. Gospodarski poznavalci slovenske industrije trdijo, da je ceni električni tok dozdaj omogočeval obstoj nekaterih panog slovenske industrije, in danes že z razumljivo malodušnostjo gledajo v tretje desetletje naše države. Pri dozdanjih izgledih se utegne v novem desetletju v tem pogledu še marsikaj odločilno izpremeniti vsaj glede razvoja industrije v Sloveniji. Ne vemo pa, ali je pripravljen kakšen smotrni načrt tudi za gospodarsko prihodnost Slovenije, ki naj bi vsaj deloma razpršil vsesplošni pesimizem pri nas?

Načrti za ceste

(Dopis)

Precejšnje razburjenje je konec preteklega tedna povzročila vest »Jugoslovenskega kurirja«, da je namenilo ministristvo za javna dela od kredita 125 milijonov din kar 40 milijonov din za ceste v Sloveniji, iz česar pa da nič ne bo, ker niso načrti za ceste v Sloveniji pripravljeni. Oba ljubljanska jutranja dnevnika sta vest hitro posnela, »Slovenec« z rezervo, »Jutro« pa z očitno naslado. Takoj nato je objavila kr. banska uprava obširno pojasnilo, da so bili ministristvu predloženi oziroma že odobreni detajlni načrti za ceste v znesku nekaj nad 39 milijonov din in da so odobreni generalni načrti in v delu detajlni za cestna dela v skupnem znesku okoli 650 milijonov din, za izvršitev dosedanjih načrtov pa da je kr. banska uprava izdala dozdaž že skoraj en milijon dinarjev iz svojih sredstev. Po teh podatkih je kr. banska uprava morala izjaviti, da so informacije zgoraj omenjene agencije netočne. (»Jugoslovanski kurir« je nekaka agencija, ki izdaja vsak dan obvestila v obliki razmnoženega, a ne tiskanega časopisa, o važnih gospodarskih vprašanjih države in posameznih pokrajin; informacije prejema posredno iz osrednjih uradov in ministristev ter so zato za gospodarske ustanove v pokrajinah pri sedanjem političnem stanju v državi seveda dragocene.)

Po takem pojasnilu kr. banske uprave in pri takem stanju cestnih del v Sloveniji je seveda razumljivo, da je vzbudila vest veliko razburjenje in živahne komentarje med slovenskimi inženirji. Predvsem se je obravnavalo vprašanje, kdo bi imel svojo neposredno korist od takih neresničnih in zlobno preračunanih vesti, ko more vendar kr. banska uprava takoj razčistiti vso zadevo po dejanskem stanju stvari, ki jih neposredno nadzoruje. Kakšen namen naj bi imel takšen poskusni balon o odklonitvi kredita iz neresničnih vzrokov, posebno ko more pristojno ministristvo od podrejene kr. banske uprave vsak čas prejeti resnične podatke, ako jih že samo nima. Pri sedanji centralistični ureditvi države pač ne moremo verjeti, da bi jih osrednje ministristvo ne imelo.

Namen te vesti se bo šele pokazal. Verujemo pa, da mora pri takem stanju stvari delati tehnični oddelek kr. banske uprave z vso paro, noč in dan, in naj dela še za deset let naprej, da ovrže vse očitke, ki jih take kurirske agencije mečejo od časa do časa med neobveščeno, pa zato tem bolj razburjeno javnost. Prav želeli bi bilo, da bi pristojna oblastva obvestila javnost tudi o drugih načrtih, ki so morda že bili predloženi centrali, n. pr. o postavitvi institutov ljubljanske univerze itd., pa zdaj ni glasu o njih.

Nauk iz vse te zadeve pa bi bil: čim bolj delamo, tem manj smo za to nagrajeni in tem bolj se podimo za krediti. Dozdaj smo delali načrte, po takih dogodkih pa bo skoraj potrebno, da še načrtov ne delamo.

Slovenska narodna zavednost

(Dopis)

Resnično, ne tožimo zaman že desetletja, da med Slovenci ni žive narodne zavesti; ne trdijo zaman opazovalci naše narodne bitnosti, da je pri mnogih med nami v tem pogledu nekaj manjvrednega! Kar opazujete nekoliko naše javno življenje v mestih pa žal tudi že na deželi! V spominu mi je ena izmed mnogih podobnih slik: v uradu se srečata dva uradnika. Prvi je že star slovenski uradnik, ki je pod Avstrijo »uradno« (in to zavedno!) govoril le nemški. Sedaj govori s priseljenim Rusom, ki govori sicer slabo srbohrvaščino z ruskim naglasom, a se trudi (čisto pravilno in za njega razumljivo) s slovenščino, torej s tem človekom govori rojeni Slovenec lomljeno srbohrvaščino, neko jugoslovensko zmes. Uvidel sem, da je pri nas vse na glavo postavljeno. Torej tujec je razumel zdravo načelo, da je treba govoriti jezik ljudstva, med katerim živiš in katerega kruh uživaš in kateremu služiš. To je pa načelo, ki je vzkliklo s prebujenjem narodne svobode. Vsega tega pa naš ubogi Slovenec še ne razume. Je, hvala Bogu, pri nas že skupina zavednih ljudi, ki si upa pred neslovenskim slovanskim bratom govoriti materinščino. Saj je več kot jasno tole: mi njih dobro razumemo; če oni nas ne, jih je šteti za kulturno manjvredne. Hvalevredni so dalje primeri, da so se Rusi, Hrvati, celo Srbi lepo naučili slovenski. A vse to še ni uspeh, če pa po naših uradih, po cestah in v družbah slišiš ljudi, ki se mučijo z naglasom in kvantiteto južnoslovenskih jezikov. Posebno dosledni so v tem tisti ljudje, ki nosijo pomemben naslov »svobodnjaki«. Niti ne vedo, kako grešijo proti svojemu glavnemu geslu. Neredko vidiš tole sliko: Če je v družbi petih Slovencev le en Srb ali Hrvat, pa govori vsa družba neslovenski. Saj se nam lahko smeje, kako vsi hitimo z uslužnostjo, da bi nas čim bolj razumel. Lahko bi pa bil tudi užaljen, da ga štejemo za tako neumnega, da ne bi razumel bratovskega jezika ali celo »narečja«.

Slovenci smo torej tujega prezira sami krivi!

Saj se ne bi prav nič drugače obnašali, če bi naše kraje zasedli Turki! Le kdaj bomo politično toliko zreli, da ne bomo vedno samo v obrambi, temveč tudi v napadu...

Hlapčevska miselnost

Pod naslovom »Ljubimo slovenski jezik« piše »Edinost«:

Znano je, da smo Slovenci »narod jezikov«. Ali da pri tem »pozabljam« svojo materinščino, kakor lahko v življenju dan za dnem opazujemo, pa postaja stvar drugačna. Ubogi slovenski jezik: Gre n. pr. slovensko dekle, komaj je odslužila šolo, na Hrvaško služiti. Služi 14 dni, usoda jo pripelje nazaj, domov — glej čudo: dekle se je »pohrvatilo« ali »posrbilo«. Čiste slovenščine, ubožstvo naše, ne zna več! Seveda na pol. Čista slovenščina je šla, med govorom je polno srbskohrvaških izrazov, kar je seveda sila »imenitno«, nad čemer se pa dostikrat še vaški bebec smeje. Ne bo treba pretiravati, — če bomo še v pouk dodali, da smo takšna dekla (ali sobarica) skoraj vsi Slovenci!

Druga, slična naša nečednost je hlapčevska uslužnost in pačenje. Pride v našo družbo južni brat, lahko nas je v družbi Slovencev 10 ali 20, drug čez drugega bomo »divanili«, da nas »bude razumio čitav svet«. Dvignili bomo na zdravje južnega »braće« »kozarac«, da bo nad našim »znanjem« srbskohrvaškega jezika strmel, sam pri sebi pa se nad našim suženjskim obnašanjem zgražal.

Tretjič pa moramo omeniti še škodo, ki jo napravljamo našim sosednim in južnim bratom. Neki oficir, junak iz ponosne Šumadije, mi je pripovedoval: »Mnogo let sem služboval v Mariboru. Vzljubil sem to krasno slovensko zemljo, vzljubil dobro slovensko ljudstvo, neskončno rad bi se bil jezika vašega naroda naučil, toda kamor koli sem prišel v slovensko družbo, povsod so me sprejeli s srbsščino. (Tu se je nasmehnil.) Kljub prošnji, naj govore z menoj slovensko, nisem uspel, ker so ti Slovenci mojo prošnjo sproti pozabljali. Še največkrat sem po slovensko govoril na vajah s kmeti in to, kar sedaj znam, je nasledek teh razgovorov.«

Negujmo svoj jezik in nikar ga sami ne zapostavljajmo! Bodimo nanj ponosni, v očeh tujcev in bratov bomo le pridobili.

Stvari so to, o katerih smo tudi mi že dovoljkrat pisali. Dobro pa je, če se opozarja nanje zmeraj in zmeraj spet. Kajti nič novega niso pri nas. Razložek je samo ta, da so taki nezavedni naši ljudje pred vojno krošnjariji z nemškimi ali laškimi besedami in z njimi mrevarili in kazili naš jezik, danes pa delajo to s srbskohrvaškimi. Oboje pa je izhajalo in izhaja iz iste miselnosti, miselnosti odpadništva in manjvrednostne zavesti, ki jo je gojilo prej od avstrijske vlade gojeno nemškutarstvo in ki jo zdaj pospešuje nacionalno jugoslovenstvo. Treba je samo pogledati pravega jugoslovena, kako s preziranjem govori o boju za slovenske narodne vzore, kako posmehljivo gleda na slovenske kulturne in нравstvene dobrine — prav kakor njega dni nemškutar. Saj nič ne rečemo, enega ko drugega mi razumemo, iz občutka lastne manjvrednosti je dozorelo odpadništvo v njem. Napaka je bila in je samo v tem, da je eden ko drugi v svoji umski in нравni nezadostnosti to svojo manjvrednost posplošil in hotel naprtiti vsemu narodu. Da je ta sklep napačen, je očitno. Res je tudi, če bi šlo samo za to manjvrednostno jugoslovensko navlako, kar je je še med nami, bi se človeku komaj zdela, da bi trosil besede zaradi nje. Ali nekaj je, pred čemer nismo nikoli dovolj oprezni: ti naši odpadniki delajo še zmeraj med našim ljudstvom v našo veliko škodo, povsod jih je več ko dovolj, celo v naših slovenskih šolah imajo še zmeraj priložnost in mogočnost, da sejejo v mlada srca strup če že ne naravnost preziranja, pa vsaj malotenja vsega slovenskega. Iz tega strupa pa poganjajo smrdljive kali, kakor jih navaja »Edinost«.

Za zdaj pa ne moremo drugega reči, ko da moramo očistiti ozare naših njiv nacionalnega plevela, ki ga je toliko, da duši setev. Sredina njive je sicer zdrava. A tudi ta ne more dobro zoreti, če zanaša veter zmeraj znova tujih, strupenih zeli vanjo.

Naj dobi ljudstvo besedo!

Dne 15. t. m. piše »Samouprava« v svojem uvodniku:

Opozicija bi hotela oblast brez obzirov, brez preštevanja, kajti ona ve, da je v manjšini in da ji ljudstvo ne mara slediti. Opozicija se zato zaveda, da ljudstvo tudi ne želi, da jo vidi na oblasti!

Toliko bi si že upali reči ob tej priložnosti, da opozicija vsega tega ne ve, kar misli »Samouprava«, da ve. Ona ne ve tega, da je v manjšini, narobe, prav resni njeni voditelji so prepričani, da imajo med ljudstvom večino in da to ljudstvo želi, da jo vidi na oblasti.

Ne kaže torej drugega, kakor dati ljudstvu priložnost, da že kedaj pove svoje mnenje. To se pravi, da pove svoje mnenje svobodno v svobodnih, tajnih volitvah in ob svobodnih pripravah za te volitve, to se pravi ob svobodni tiska in zborovanja. Ne pa morebiti na način, kakor se je to

Najboljši šivalni stroji in kolesa

ADLER

DO izredno nizkih cenah pri tvrdki

Josip Petelinc, Ljubljana
za vodo (blizu Prešernovega spomenika)

Večletno jamstvo!

Pouk v umetnem vezanju brezplačen!

godilo pri Živkovičevih volitvah, ko je bil v Ljubljani dr. Kramer soglasno izvoljen, ali kakor je delal znamenite petomajske volitve ban dr. Puc, ko je prišel celo dr. Marušič do mandata, torej človek, ki bi ob svobodnih volitvah sploh kot kandidat ne štel.

Mali zapiski

Prepovedana lista.

Minister za notranje stvari je prepovedal uvažati in širiti v naši državi tale lista:

1. »Srpski dnevnik«, ki izhaja v New Yorku;
2. »Fraternité«, ki izhaja v Parizu.

Jugoslovenščina...

(Dopis.)

Kako se pači (= jugosloveni) naš lepi slovenski jezik, sem imel priliko spoznati pred nedavnim v nekem uradnem dopisu. Poročilo neke orožniške postaje v Sloveniji se je takole glasilo:

»Žandarmerijska stanica Br... Srežkemu načelniku v... V smislu tamkajšnjega onostranskega (to je: na oni strani!) naloga se poroča, da je društvo X res potrebno podpore.

Društvo res priredi kakšno veselico ali M... je malo mesto in ljudje nepokažejo (piše skupaj!) za isto mnogo zanimanja, je vsakokrat prav malo obiskano, vsled česar ima klub defiscit (!).

Razno orodje je treba popraviti pa denarja nima, ker ima klub okrog 2000 Din dolga ga nemore popraviti.

Navedbe v prošni so resnične.

K (gotski k!) omandir stanice

Š... nemško ime, ki ga je nosilec nekoč pisal s sch.)

Kaj bi rekel človek na vse to? Zavpil bi na ves glas: Slovenski uradniki, učite se slovenščine! Kajti s slabo materinščino pripravljamo pot jugoslovenščini!

Janez Kocmur:

K Tumovim spominom

(Nadaljevanje)

Baraba... Ime, znano in razširjeno med Slovenci bolj od katerega koli drugega. Prav za prav ne ime, temveč označba. Od kod ta beseda, in kaj pomeni prav za prav?

O tem se je že dosti pisalo. Gotovo je, da slovenski baraba ali barabež ni v nikaki zvezi s svetopisemskim Barabo. Tistemu je bilo le tako ime, sicer pa je bil vse časti vreden mož, v polni posesti državljskih pravic, odkar je bil pomiloščen. Kajti bila je tedaj navada, da so morilce, roparje in goljufe izpuščali, namesto njih pa zapirali in križali pravičnike, ki tega niso mogli ali niso hoteli razumeti. Stari židovski rodopisi izkazujejo mnogo potomcev Abrahama in Davida z imenom Baraba, izmed katerih so nekateri celo zavzemali visoke stopnje. In še razna druga imena, celo taka, ki zvane kar po slovensko, kakor na primer Gad. Če bi preiskali vse natančno, bi v resnici našli med Slovenci mnogo gadov židovske krvi, v vseh širokah in na visokih mestih. Seveda so njihovi predniki že davno zatajili vero svojih očetov, da se spoznajo le še po znamenjih, ki se ne dajo izbrisati v matični knjigi. Bodi jim odpuščen, vsaj tistim, ki ne obračajo plašča po vetru.

Beseda baraba je sestavljena in pomeni v nekaterih starih orientalskih jezikih sina (bar) očetovega (aba). Po nekaterih trditvah označujejo Arabci s tem imenom tudi oblačilo, podobno srajci brez rokavov, nekak telovnik z dolgim životom. Na Slovenskem pa pomeni baraba capina, ničvredneža, kar znači, da beseda ni povzeta iz sv. pisma. Domača je samo na Slovenskem. Hrvatje pravijo razcapancu in malopridnežu fakín — po italijanskem fachino, ki pomeni težaka, v ožjem smislu nosača ali nosilca prtljage, razkladalca tovorov v lukah in podobno. Po Franu Mažuraniću je izraz baraba

V primerjavo!

Marsikoga utegne zanimati, kako so v letošnjem državnem preračunu razdeljene pokojnine na posamezne pokrajine.

Najprej: Belgrad sam ima 8.933 upokojencev, katerim se izplačuje za 207,5 milijonov dinarjev pokojnin.

Ljubljana ima upokojencev precej več: 10.496. Pokojnin pa izplačuje samo 171,7 milijonov dinarjev.

Precej več pokojnin izplačuje Zagreb: 254,6 milijonov din. Ima pa tudi upokojencev glede na razsežnost savske banovine precej več, namreč 15.493, torej skoraj še enkrat toliko, kakor Belgrad, medtem ko dobiva pokojnin komaj za okroglo petino več.

Neutemeljeno praznovanje.

Že od leta 1929., ko je bila razveljavljena vidovdanska ustava, 28. junij ni več državni praznik in vsi državni uradi ta dan tudi delajo. Kljub temu pa ta dan praznujejo in ne delajo uradi mestne občine ljubljanske in ljubljanski denarni zavodi. — Komu ali čemu na čast to praznovanje dne, ki je bil razglašen za praznik v spomin izglasovanja ustave v ustavodajni skupščini leta 1921? Razen tega je to izrazito srbski praznik, ki ga pa danes niti Srbi sami ne praznujejo več.

Spominjajte se tiskovnega sklada tednika „Slovenije“!

Prepričane Slovence, ki jim je slovenstvo zapoved vesti in nrvnosti, prosimo, da podprejo razširjevanje čiste slovenske misli s tem, da nakažejo primeren znesek za

tiskovni sklad

našega tednika »Slovenije«.

Še o belih nogavicah.

V »Delavski politiki« beremo:

Bele nogavice so nosili avstrijski hitlerjanci, dokler se ni izvršila priključitev Avstrije k Nemčiji. Mariborski tovariši so jih seveda pričeli takoj posnemati. Še danes pri nas pridno nosijo vsi nemški nacisti bele nogavice, ker ne smejo nositi SS in SA uniform. Te dni so jo baje nekateri skupili, ker so prišli slovenski študentje in jim polili nogavice s črnolom. — Morda bo to radikalno sredstvo bolj zaleglo, kakor so zalegli vsi dosedanja dobrohotni pozivi, ki jih prizadeti niso hoteli uvaževati. Še bolj kakor nemški nacisti, ki nosijo bele nogavice, pa so obsojanja vredni tisti slovenski trgovci, ki zelo radi glasno poudarjajo svoje rodoljubarstvo, zaradi ljubega »kšefta« pa prodajajo te vrste nogavice.

v rabi tudi v hrvaškem Primorju, česar pa vsaj jaz nisem zasledil. V svoji knjigi »Od zore do mraka« daje namreč besedo nekemu svojemu ožjemu rojaku, bivšemu ameriškemu izseljencu, ki pripoveduje, da imenujejo ljudje v njegovem kraju barabo izseljenca, ki ne pošilja denarja, brez ozira na vzrok, ali mu je to mogoče ali ne. Potemtakem ima beseda tudi tam zaničljiv pomen. Na Slovenskem, predvsem v Ljubljani, se je začela pojavljati ta beseda v šestdesetih letih prejšnjega stoletja. Najbolj verjetno je — nekateri imajo to celo za dokazano — da so jo zanesli k nam delavci pri kopanju Sueškega prekopa, med katerimi je bilo tudi precej Slovencev, zlasti vojaških beguncev iz vojsk v Italiji. Tam so po zatrtjevanju sodobnikov domačini nazivali težake z barabami. S tem so bodisi označevali delo, ki ga opravljajo, ali pa so jih tako nazivali po oblačilu brez rokavov, najbrž tako imenovani maji, čeprav so delali večinoma razgaljeni. Ni izključeno, da so tako imenovali sploh vse tujce, vsaj tiste, katerih imena so jim bila neznana ali so jih težko izgovarjali.

Podobno so nazivali tudi avstrijski Nemci Bošnjake in Hercegovce s »Tschuschen«. Od prevrata sem imenujejo sploh vse južne Slovence tako. Naziv je izza okupacije Bosne in Hercegovine po Avstro-Ogrski in prvotno ni imel zaničljivega pomena. Tako so nazivali vojaki nemške narodnosti, pa tudi drugi, sploh vse domačine, razen muslimanov, ki so se razlikovali od ostalih po obleki in so jih zato imenovali Turke.

Kot vojak sem se zanimal, od kod »čušč«. Prišel sem do ugotovitve, da od klicalka »Čuješč« Slovenec — izobražen, seveda — pokliče natakara ali neznanca s »Psi!«, če je ta bliže, pa s »Slišite!« Južnjaki se kličejo ali ogovarjajo v ednini s »Čuješč!« V nemškem ušesu se je »čušč« pretvoril v »čušč«, in tako je ta naziv postal splošen za vse tamkajšnje prebivalstvo srbske in hrvaške narodnosti. S časom je dobil zaničljiv pomen, značaj psovke, kakor pri nas »bindišar« ali »sciavo«. Domačinom nasprotno je bil sleherni tujec, celo

Od priznanja k dejanju

Vedno več jih je, ki izražajo zadovoljstvo nad našim listom. Oglašajo se tudi novi naročniki — dokaz, da si misel, ki jo zastopa list, vedno bolj utira pot. S tem so svoje soglasanje praktično potrdili. — Obračamo se še do tistih, ki odlašajo, da storé enako. Simpatije so sicer nekaj lepega, ali samo od njih ne živi nobeno gibanje. Treba je tudi žrtev. Stare naročnike in prijatelje prosimo, naj nam pošljejo naslove oseb, o katerih mislijo, da ga bodo naročile, ako ga jim pošljemo na ogled. Kdor se ne misli naročiti, naj list vrne z opazko: Ne sprejemem. Najlepša hvala vsem, ki se bodo odzvali. **Uprava in uredništvo.**

Demokracija bo zmagala

Predsednik ameriških Združenih držav Roosevelt je v nekem govoru v radiu o končni zmagi demokracije povedal tudi tole:

Končna zmaga bo pri demokraciji, ki bo zmagala zaradi svoje vzgojivne množice, kajti noben narod se ne da trajno držati v nevednosti in suženstvu. Dežele, v katerih požigajo knjižnice, izganjajo učenjake, popolnoma spreminjajo vseučilišča, postavljajo umetnost in knjištvo pod cenzuro, je treba šteti kot dežele, ki ovirajo napredek omike.

Pravica usode.

V koncentracijskem taborišču v Dachau-u se nahajata dva »odlična« ujetnika: vojvoda Maks Hohenberg in njegov brat knez Ernst Hohenberg. Kakor posmeh zgodovine se sliši, da sta to sinova v Sarajevu umorjenega avstro-ogrškega prestolonaslednika Franca Ferdinanda, zaradi katerega so Habsburgovci izzvali svetovno vojno. Izzvali so svetovni pokolj zaradi enega samega človeka, ki je v Sarajevu padel po njihovi krivdi, kajti če bi bila Avstrija do svojih narodov pravična, bi ne bilo dogodkov, kakor je bil sarajevski umor, in bi jih tudi ne bilo treba biti.

Tisti pa, ki so bili v žalostnih dneh velike vojne »roko v roki« s to vase zaverovano, izrojeno, za razvoj nedovzetno in zahteve časa nerazumevajočo rodovino, — tisti so sedaj pognali njena potomca v koncentracijsko taborišče. In če sta osebno to usodo zaslužila ali ne — kar nas manj briga — rodovina sama jo je gotovo zaslužila.

Širite naš list „Slovenijo“!

Urednik in izdajatelj: Tone Fajfar v Ljubljani.

Hrvat ali Srb, zlasti v uniformi, »švaba«. Nekoč sem bil pričal, kako je cel oddelek vojakov domačinov navalil na podčastnika, zmerjajočega jih s »čušči«.

Slovenci smo goste krvi, ki se nam leno pretaka po žilah, dasi smo bistri, kadar nam je dano misliti s svojo glavo. In da nismo nikdar preveč mislili, za to je bilo vedno bogato poskrbljeno. Sveta naš človek ni videl dosti, razen na romanjih in vojaških pohodih. Vojaki so bili naši predniki izvrstni, padali so po vseh kotih Evrope, za vse mogoče koristi. Tepli so se celo v Ameriki za Habsburžane, se bili z boksarji na Kitajskem, in še v Afriki nas poznajo. Vzgojen v zvestobi Slovenec drži, kar prime; zato je bila tudi zelena zastava prerokova najbolj varna v rokah slovenskih janičarjev. Izročila se podedujejo.

Le za sebe nismo nikdar vzdignili pesti, izvzemši v tistih nekaj kmečkih uporih. Pa še te bomo izbrisali ali jih vsaj spremenili v prošnje procesije, da bo naša zgodovina čista ko angelska srajca. Se res ne spodobi; kdo bi nam pa zaupal, če bi bral, da so imeli naši dedje v rokah cepce, ne da bi mlatili, in vile, ne da bi gnoj kidali. Spodobi se tudi ne zavoljo mladine, ki naj rajši prebira Milčinskega »Tepeže kranjskih fantov« in se vadi v »šnajdfedrovskem aufbiksanju« s pipci in rantami. Ravno letos poteče 75 let od ustanovitve bivšega društva »Laibacher deutscher Turnverein«, in prebirajoč njegovo poročilo, napisano ob njegovi 25 letnici od dr. Josefa Julija Binderja, vidim na strani 9., da smo ostali svojim izročilom zvesti, vsaj kar se tiče kroja.

Kdor je bil po svetu drugače kot vojak ali romar, med domačini ni užival ugleda. Veljal je za potepuha, ničvredneža, cigana. Poklici, zahtevajoči daljšo ali pogostejšo odsotnost od doma, so bili na najslabšem glasu. Sem so spadali v prvi vrsti vozniki, mešetarji, sejmarji in še mnogi drugi. Priduša se kakor furman, žlampa kakor mešetar, kriči kakor sejmar, Ali bili so še drugi razlogi, ki so kazili ugled.